

Міністерство освіти і науки України

**Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»**

**Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування**

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

**Матеріали ІХ Міжнародної
науково-практичної конференції**

15 травня 2025 р.

**Полтава
2025**

Opportunities – ResearchGate
<https://www.researchgate.net/publication/389691239> Economic Security of Metallurgical Enterprises in the Context of Sustainable Development Challenges and Opportunities

2. Поталюк І. П., Мазіленко С. С., Прусова М. О. Фінансово-економічна безпека як основа безпеки підприємства. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. Т. 2. С. 156–160., URL: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/83>

3. Онищенко С., Маслій О., Дрібна А. Оцінювання фінансово-економічної безпеки підприємства критичної інфраструктури. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2022. № 6. Том 1. С. 249-258.

4. Глушко А.Д., Пиріг Я.М. Оптимізація заборгованості підприємства критичної інфраструктури в аспекті зміцнення фінансово-економічної безпеки. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. № 1 (314). С. 47–54.

УДК 622.3:338.24(477)

Фірман Мирон Андрійович,

*здобувач третього (наукового) рівня вищої освіти
Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка»*

РОЛЬ НАФТОГАЗОВИДОБУВНИХ РОДОВИЩ У ЗМІЦНЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ

Повномасштабна військова агресія російської федерації проти України стала безпрецедентним викликом для національної безпеки держави, зокрема її економічної складової. В умовах руйнування промислової інфраструктури, порушення логістичних

ланцюгів та енергетичної нестабільності, питання забезпечення економічної безпеки набуває особливої гостроти. У цьому контексті стратегічно важливу роль відіграє власний нафтогазовидобувний сектор України.

Наявність та ефективна експлуатація нафтогазовидобувних родовищ є критично важливим фактором для зменшення залежності від імпорту енергоносіїв, забезпечення стабільного енергопостачання внутрішнього ринку, підтримки функціонування критичної інфраструктури та промисловості, а також для формування власної ресурсної бази, необхідної для відновлення економіки в післявоєнний період.

На сьогодні, сучасний стан нафтогазовидобувної галузі України характеризується значним потенціалом, проте також і низкою проблем, що загострилися з початком повномасштабної війни. Згідно статистичних даних Міненерго [1] до 2022 року Україна імпортувала близько 6 млрд м³ газу з РФ щороку. У 2023 році, через активізацію власної видобувної галузі (18,7 млрд м³ за рік), імпорт впав до 0 млрд м³, що критично для енергонезалежності під час блокади російських ресурсів. Станом на 2023 рік власний видобуток газу забезпечує 80% потреб України. Саме це дозволило уникнути колапсу в ЖКГ та промисловості, особливо взимку, коли споживання газу досягає 150 млн м³ на добу.

Також, варто відзначити, що нафтогазова галузь дає до 20% податкових надходжень до держбюджету. Згідно звітів «Нафтогаз України» [3] у 2021 році компанія сплатила 90 млрд грн податків, а у 2023 році, незважаючи на війну – 67 млрд грн. Варто відзначити і те, що шельф Чорного моря містить до 3-5 млрд м³ газу, але його розробка зупинена через окупацію та мінування акваторії. За прогнозами експертів, після деокупації українських територій видобуток може зрости до 10 млрд м³ щорічно, що покриє 50% майбутніх потреб економіки. Дані державної служби статистики [2] за 2023 рік свідчать про те, що український газ забезпечує 90%

потреб хімічної промисловості та 70% агросектору, який генерує 40% експортних надходжень країни.

Згідно звіту Мінекономіки за 2023 рік через російські обстріли пошкоджено 30% об'єктів видобутку (зокрема, на Харківщині та Донеччині), що призвело до втрат понад 1,5 млрд.грн. Експерти зазначають, що на відновлення родовищ потребує 3-5 млрд.грн. інвестицій до 2030 року. У 2023 році Україна експортувала до ЄС 2,5 млрд м³ газу через ГТС. За угодою з ЄС, до 2027 року планується збільшити обсяги до 10 млрд м³, що зміцнить позиції країни як транзитера та постачальника.

Попри розвиток відновлюваної енергетики (12% у загальному балансі, 2023), газ залишається ключовим джерелом (30% енергоспоживання). Модернізація галузі дозволить уникнути «енергетичної нерівноваги» на шляху до угоди про вступ до ЄС. За даними Світового банку [4], для відновлення енергетичної інфраструктури Україні потрібно 20 млрд.грн. до 2030 року. У 2022-2023 роках країна залучила 300 млн.грн. інвестицій у видобуток, переважно від європейських компаній. Також надзвичайною залишається і проблема забруднення навколишнього середовища. Міндовкілля зазначає, що станом на 2023 рік через бойові дії забруднено понад 500 га земель навколо нафтогазовидобувних родовищ. Ліквідація наслідків потребує 500 млн.грн та запровадження європейських стандартів безпеки на кшталт ESG-критеріїв [5].

В умовах воєнної агресії власні нафтогазовидобувні ресурси набувають критичного значення для економічної безпеки України. По-перше, вони зменшують залежність від імпорту енергоносіїв, що особливо важливо через порушення логістики та ризики перебоїв. По-друге, забезпечують стабільне енергопостачання, підтримуючи критичну інфраструктуру навіть за умов руйнування енергосистеми. По-третє, галузь підтримує економічну активність, створює робочі місця,

сплачує податки й стимулює суміжні сфери. Нарешті, після війни власні енергоресурси стануть основою для відновлення економіки та енергетичної незалежності країни.

Проте, на шляху ефективного використання нафтогазовидобувних родовищ для зміцнення економічної безпеки України в умовах війни існують значні виклики та проблеми: загроза обстрілів і захоплення родовищ, руйнування інфраструктури, високі інвестиційні ризики, дефіцит кваліфікованих кадрів через мобілізацію, а також логістичні труднощі через пошкодження шляхів і блокування портів.

Для підвищення ефективності використання власних нафтогазових ресурсів та зміцнення економічної безпеки України в умовах воєнної агресії необхідно вжити низку заходів:

- забезпечення фізичної безпеки родовищ та інфраструктури. Посилення охорони об'єктів нафтогазової інфраструктури, створення резервних систем та планів евакуації у разі загрози;

- підтримка та відновлення видобутку на безпечних територіях. Створення сприятливих умов для продовження та нарощування видобутку на родовищах, що не перебувають під безпосередньою загрозою;

- залучення інвестицій у модернізацію та нові проєкти. Розробка механізмів страхування воєнних ризиків та надання державних гарантій для залучення інвестицій у розвиток нафтогазової галузі;

- підготовка та збереження кваліфікованих кадрів. Забезпечення бронювання критично важливих працівників галузі, розробка програм перекваліфікації та залучення молодих фахівців;

- диверсифікація логістичних маршрутів. Розвиток альтернативних шляхів постачання обладнання та транспортування енергоносіїв;

– посилення співпраці з міжнародними партнерами. Залучення міжнародної технічної та фінансової допомоги для розвитку нафтогазової галузі та обміну досвідом.

Таким чином, нафтогазовидобувні родовища відіграють стратегічно важливу роль у зміцненні економічної безпеки України в умовах воєнної агресії. Ефективне використання власного ресурсного потенціалу є ключовим фактором для зменшення залежності від імпорту, забезпечення стабільного енергопостачання та підтримки економічної стійкості держави. Однак, для реалізації цього потенціалу необхідно подолати існуючі виклики та вжити комплексних заходів, спрямованих на забезпечення безпеки інфраструктури, підтримку видобутку, залучення інвестицій та розвиток кадрового потенціалу галузі.

Література

1. Міністерство енергетики України.
URL: <https://www.mev.gov.ua>
2. Державна служба статистики. URL:
<https://ukrstat.gov.ua>
3. Звіт НАК «Нафтогаз України». URL:
<https://www.naftogaz.com/>
4. Світовий банк. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine> ЄБРР. URL: <https://www.ebrd.com/ukraine>
5. Onyshchenko V., Onyshchenko S., Verhal K., Buriak A. The Energy Efficiency of the Digital Economy. Lecture Notes in Civil Engineering, Springer, Cham. 2023. Vol 299. P. 761–767. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-17385-1_64
6. Маслій О.А., Глушко А.Д. Державне фінансове регулювання як інструмент мінімізації загроз економічній безпеці України в умовах воєнного стану. Цифрова економіка та економічна безпека. 2022. Вип. 2 (02). С. 125-130.
7. Onyshchenko V., Bondarevska O. Principles of assessing the economic security of the region. Balt. J. Econ. Stud. 2018, 4, 189–197.